

RAAP-NOTITIE 2843

Plangebied Meiweg te Geesteren

Gemeente Berkelland

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau-
en inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Mos Grondmechanica B.V.

Titel: Plangebied Meiweg te Geesteren, gemeente Berkelland; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: augustus 2008

Auteur: *drs. E.I. Schuurman*

Projectcode: BGMI

Bestandsnaam: NO2843-BGMI.doc

Projectleider: drs. E.I. Schuurman

Projectmedewerker: G. Zielman

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 29937

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. H.F.A. Haarhuis

ISSN: 0294-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 0294-491 500

Leeuwendeldseweg 5b

telefax: 0294-491 519

1382 LV Weesp

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2008

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Mos Grondmechanica B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in juli 2008 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande nieuwbouw aan de Meiweg te Geesteren in de gemeente Berkelland. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge verwachting voor (intacte) vindplaatsen (archeologische overblijfselen) uit alle archeologische perioden. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een intacte archeologische vindplaats aangetroffen.

Gezien de onderzoeksresultaten en de voorgenomen ingrepen in het plangebied is geconcludeerd dat bij de uitvoering hiervan vermoedelijk geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Op basis hiervan wordt aanbevolen om het plangebied vrij te geven.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform de Monumentenwet 1988 aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de minister verplicht (artikel 53, lid 1).

1 Inleiding

Kader en doelstelling

In opdracht van Mos Grondmechanica B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in juli 2008 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande nieuwbouw aan de Meiweg te Geesteren in de gemeente Berkelland. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

Administratieve gegevens

Het plangebied (circa 0,1 ha) ligt direct ten zuiden van de Meiweg te Geesteren (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 34D van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 232.665/461.845. Het plangebied is in gebruik als grasland.

Toekomstige situatie

In het plangebied zal nieuwbouw plaatsvinden. De nadere invulling is onbekend.

Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen die gelden in de archeologische beroepsgroep c.q. de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1 (KNA), welke wordt beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). RAAP beschikt over een eigen opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen en worden enkele vaktermen beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd. Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst).
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- de archeologische landschappen- en beleidskaart van de gemeente Berkelland (De Roode e.a., 2008).

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Recente luchtfoto's uit Google Earth laten zien dat het plangebied in gebruik is als grasland.

Geo(morfo)logie

Het plangebied ligt op de overgang van gordeldekzandruggen naar gordeldekzandwelingen (Stiboka/RGD, 1979). De gordeldekzandruggen- en welingen liggen als een krans om de grondmorenerug van Geesteren. De gordeldekzandruggen zijn doorgaans zeer karakteristieke dekzandruggen die abrupt in lager gelegen gebieden overgaan.

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit hoge bruine enkeerdgronden met lemig fijn zand met grondwatertrap VI (Stiboka, 1979: code bEZ23). Enkeerdgronden worden gekenmerkt door een dik cultuurdek van minimaal 50 cm dik (plaggendek). Het plaggendek is ontstaan door langdurige bemesting met plaggen en/of potstalmest en dateert uit de Late Middeleeuwen en/of de Nieuwe tijd.

Historische situatie

De kadastrale minuut uit de periode 1811-1832 en de topografische kaart uit circa 1900 laten in het gebied een identieke situatie zien (<http://watwaswaar.nl>; Uitgeverij Nieuwland, 2005). Op deze historische kaarten is het plangebied weergegeven als akkerland. Ter hoogte van het plangebied en ook in de directe omgeving van het plangebied is geen bebouwing aanwezig.

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd uit (de omgeving van) het plangebied (straal van circa 500 m). Op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) zijn geen monumenten uit de omgeving van het plangebied bekend.

Archeologische landschappen- en beleidskaart gemeente Berkelland

Volgens de archeologische landschappen- en beleidskaart van de gemeente Berkelland geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting (De Roode e.a., 2008).

Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van bovenstaande gegevens kan aan het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit alle archeologische perioden worden toegekend. Eventueel aanwezige archeologische resten kunnen door de aanwezigheid van een plaggende goed afgedekt zijn en hierdoor mogelijk goed geconserveerd zijn.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een booronderzoek (karterende fase). De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.1 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase' en 'Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn 5 boringen verricht. De boringen zijn zo goed mogelijk verspreid over het plangebied gezet. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit alle archeologische perioden. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 1,50 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot en verbrande leem). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

In het plangebied is in de boringen (met uitzondering van boring 5) een plaggendek (A-horizont) aangetroffen met een gemiddelde dikte van 60 cm. Het plaggendek is met uitzondering van boring 2 waargenomen onder de (verstoorde) bouwvoor. Ter hoogte van boring 2 worden de bovenste 60 cm gekenmerkt door een oude slootvulling. Het plaggendek bestaat uit zwak siltig, zwak humeus, matig fijn, donkerbruingrijs zand en bevat recent puin (o.a. glas, roodgeglazuurd aardewerk). Onder het plaggendek is in de boringen een overgangszone van het plaggendek naar de natuurlijke C-horizont waargenomen (AC-horizont). De overgang wordt gekenmerkt door zwak siltig, matig fijn, bruingrijs tot grijs zand met lichtgele vlekken. In de overgangszone lijken ook restanten van de E-horizont (uitspoelingshorizont) aanwezig te zijn. Boring 5 wordt gekenmerkt door een recent opgebracht pakket met een dikte van circa 70 cm. Onder dit pakket is een recente slootvulling aangetroffen. Deze is sterk humeus en bevat recent puin.

Op gemiddeld 115 cm -Mv is in het plangebied de natuurlijke ondergrond (C-horizont) waargenomen. De C-horizont wordt gekenmerkt door (licht)geel, zwak siltig, matig fijn zand met ijzervlekken.

Het in het plaggendek gevonden recente puin (glas, geglazuurd aardewerk) wijst er op dat het plaggendek in de Nieuwe tijd is aangelegd. De onderliggende afzettingen die in het plangebied zijn aangetroffen, kunnen als dekzand worden beschreven.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied aangetroffen. Er bestaat derhalve geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Er zijn in het plangebied geen aanwijzingen aangetroffen die de aanwezigheid van archeologische resten in de ondergrond doen vermoeden.

Aan de hand van de onderzoeksresultaten kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen naar alle waarschijnlijkheid geen archeologische waarden zullen worden verstoord.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform de Monumentenwet 1988 aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de minister verplicht (artikel 53, lid 1).

Literatuur

- Kleinsman, W.B. & J.A.M. ten Cate, 1979. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 34/35 Enschede-Glanerbrug*. Wageningen/Haarlem.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Roode, F. de, E.I. Schuurman & D.E. Smal, 2008. Archeologische monumentenzorg in de gemeente Berkelland: deel 1: Startnota archeologische monumentenzorg; deel 2: Toelichting op de archeologische landschappen- en beleidskaart. *RAAP-rapport 1701*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Stiboka, 1979. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij de kaartbladen 34 West Enschede*. Stiboka, Wageningen.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Uitgeverij Nieuwland, 2005. *Grote historische topografische atlas Gelderland ± 1905, schaal 1:25.000*. Uitgeverij Nieuwland, 2005.

Gebruikte afkortingen

AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

afzetting	Neerslag of bezinking van materiaal.
cultuurdek	30 tot 50 cm dikke cultuurlaag, soms opgebracht (vergelijkbaar met een es, maar minder dik), soms ontstaan door diepploegen.
dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

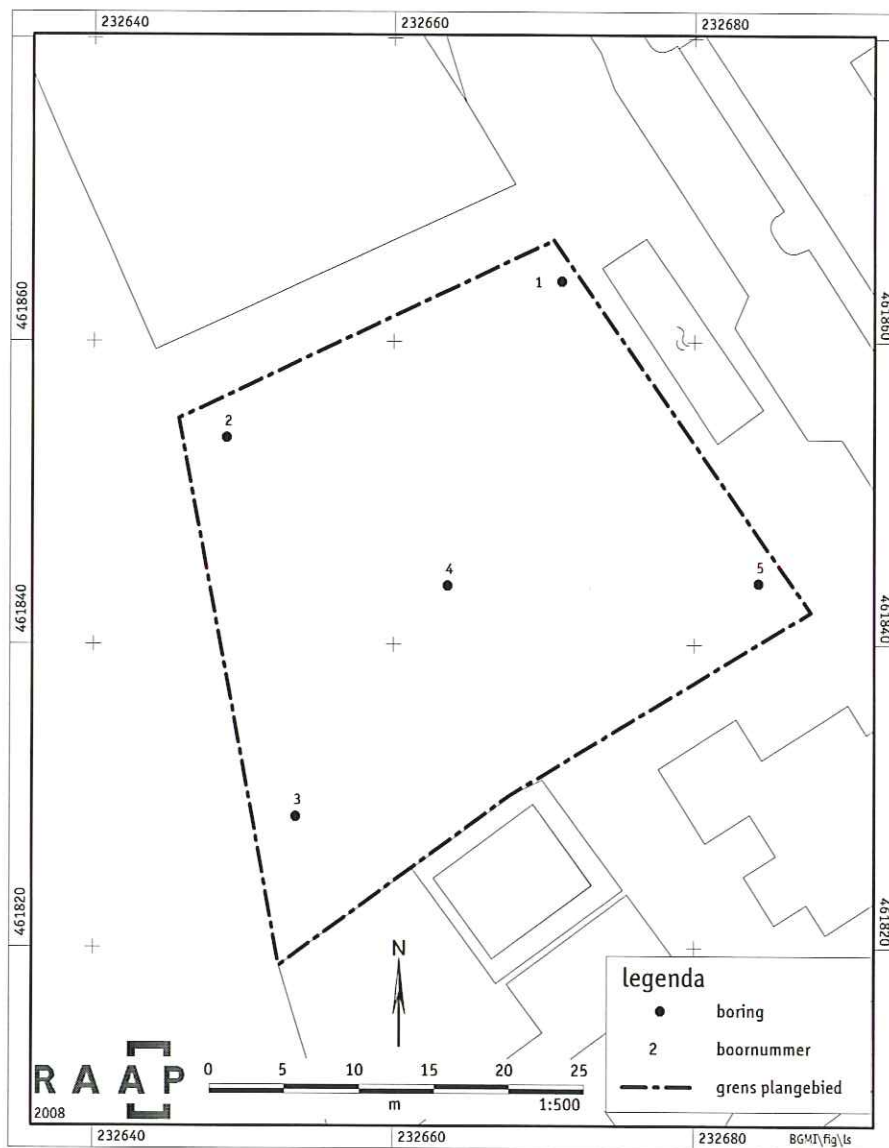
Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

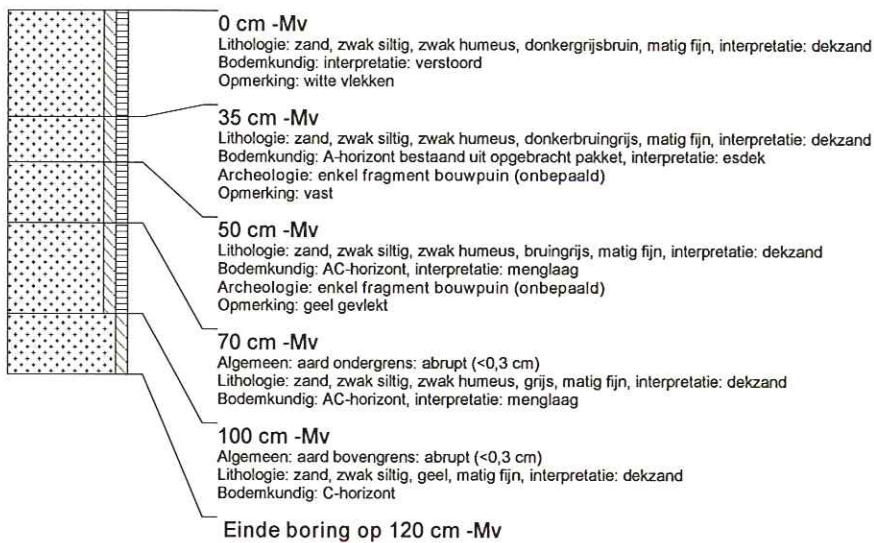


Figuur 1. Boorpuntenkaart

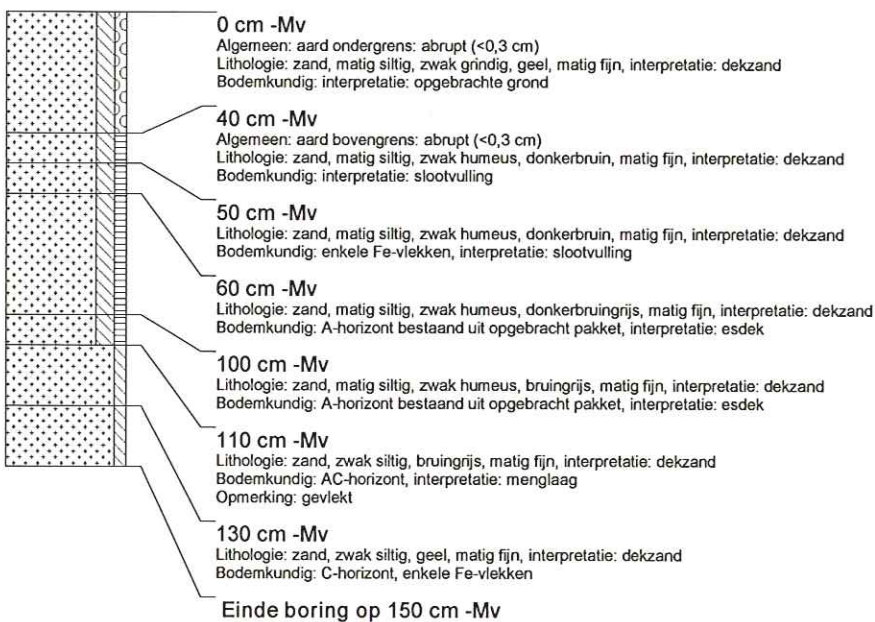
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: BGMI-1

beschrijver: LS, datum: 23-7-2008, X: 232.671, Y: 461.864, precisie locatie: 1 m, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Berkelland, plaatsnaam: Geesteren, opdrachtgever: Mos Grondmechanica, uitvoerder: RAAP Oost

**boring: BGMI-2**

beschrijver: LS, datum: 23-7-2008, X: 232.649, Y: 461.854, precisie locatie: 1 m, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Berkelland, plaatsnaam: Geesteren, opdrachtgever: Mos Grondmechanica, uitvoerder: RAAP Oost

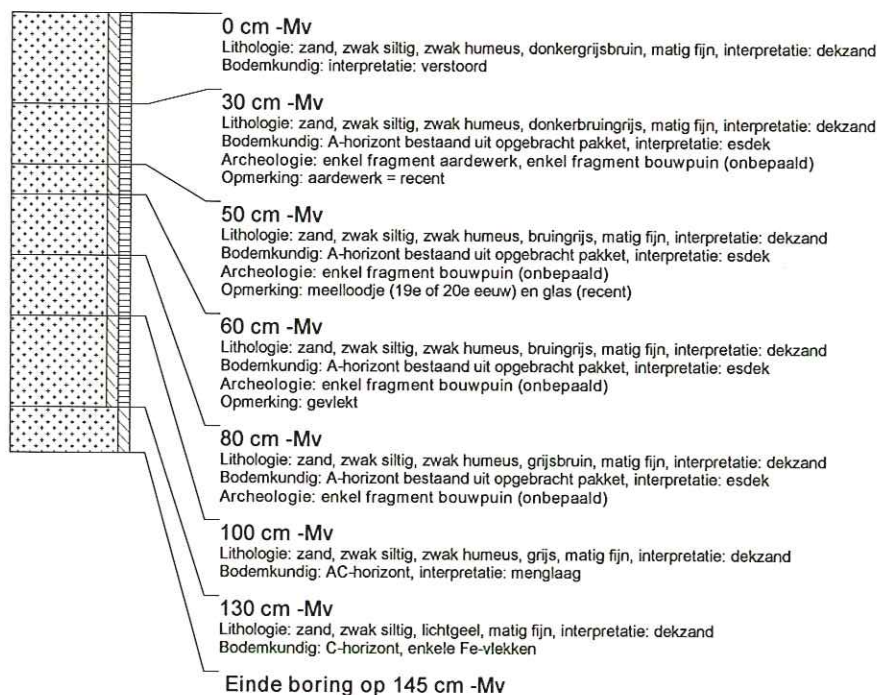


boring: BGMI-3

beschrijver: GZ, datum: 23-7-2008, X: 232.653, Y: 461.829, precisie locatie: 1 m, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Berkelland, plaatsnaam: Geesteren, opdrachtgever: Mos Grondmechanica, uitvoerder: RAAP Oost

**boring: BGMI-4**

beschrijver: GZ, datum: 23-7-2008, X: 232.664, Y: 461.844, precisie locatie: 1 m, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Berkelland, plaatsnaam: Geesteren, opdrachtgever: Mos Grondmechanica, uitvoerder: RAAP Oost



boring: BGMI-5

beschrijver: LS, datum: 23-7-2008, X: 232.684, Y: 461.844, precisie locatie: 1 m, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Berkelland, plaatsnaam: Geesteren, opdrachtgever: Mos Grondmechanica, uitvoerder: RAAP Oost

